

Prof. dr med. Stanisław Józef Dubiski
(1929 – 2020)

Urodził się 21 sierpnia w Warszawie, w patriotycznej rodzinie profesorskiej Józefa i Zofii z d. Maltze. Wybitny polski i kanadyjski farmakolog, mikrobiolog i immunolog, emerytowany profesor (Professor Emeritus) University of Toronto, utalentowany tłumacz i publicysta. Długoletni członek zarządów Instytutu Naukowego im. Oskara Haleckiego w Kanadzie, a wcześniej Oddziału Ottawskiego Polskiego Instytutu Naukowego w Kanadzie. Działacz społeczny Polonii kanadyjskiej, erudyta, miłośnik muzyki, poezji i teatru. Ród Dubiskich, herbu Ślepowron, należał do średniozamożnej szlachty kresowej z Wołynia, a częściowo z Żytomierszczyzny. Jego dziadek po mieczu, gen. dyw. Filip Stanisław Dubiski, zginął na polu chwały 2 września 1919, koło miejscowości Rynia, pod Bobrujskiem, podczas wojny polsko-bolszewickiej 1919-1920. Wcześniej był generałem podporucznikiem w armii carskiej i weteranem wojny rosyjsko-japońskiej, a w 1919 walczył pod dowództwem gen. dyw. Józefa Dowbora-Muśnickiego w powstaniu wielkopolskim. Jego matka pochodziła z polskiej rodziny wyznania ewangelicko-augsburskiego ze strony ojca (adwokata), a ze strony matki ze znanej polskiej rodziny Siemaszków, z Litwy. Ojciec Profesora Dubiskiego, prof. dr hab. inż., wychowanek Dublan i Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (SGGW) w Warszawie, był profesorem zootechniki, a matka prof. dr inż. Zofia Dubiska, wychowanka Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie i SGGW, była profesorem hodowli drobiu. Pracowali na tych samych uczelniach, najpierw w Wyższej Szkole Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie, a potem w Wyższej Szkole Rolniczej w Olsztynie. Stanisław Dubiski odebrał w swoim domu rodzinnym staranne wychowanie pracy nad sobą, pracy dla innych i służby dla Ojczyzny bez względu na warunki zewnętrzne.

Profesor Stanisław Dubiski zmarł opatrzony Najświętszymi Sakramentami w Ottawie 13 czerwca 2020. Msza św. pogrzebowa odbyła się w kościele francuskim Saint-Rémy w Ottawie 17 czerwca 2020.

Dzieciństwo i młodość

Pomimo, że Stanisław Dubiski urodził się w Warszawie, dzieciństwo i młodość spędził z rodzicami w Cieszynie i w Olsztynie. Po wybuchu wojny, w latach 1939-1940 mieszkali pod okupacją sowiecką, a potem w latach 1940-1945 pod okupacją hitlerowską, w Nowym Targu, na Podhalu. Czas pod okupacją sowiecką był szczególnie ciężki i matka trudniła się wyrobem swetrów i rękawic wełnianych na drutach dla tamtejszej ludności chłopskiej. Ojciec pracował w lokalnej szkole agrotechnicznej. Oboje znali dobrze język rosyjski, co dawało szansę przetrwania. Udało się im razem z synem przedostać na teren okupacji niemieckiej, co ich uchroniło od deportacji na Sybir lub w głąb Rosji Sowieckiej. Pod okupacją niemiecką, ojciec otrzymał pracę jako agronom i doradca agrotechniczny w Nowym Targu. Pomimo stałych represji ze strony niemieckiego okupanta, życie wydawało się łatwiejsze niż pod okupacją sowiecką.

Z powodu swych lat młodości spędzonych na Podhalu, a potem w Cieszynie, Stanisław miał wielkie zamiłowanie do wędrówek górskich, szczególnie w Beskidach i w Tatrach. Po wojnie Dubiscy powrócili z synem do Cieszyna, gdzie rozpoczęli pracę w tym samym miejscu, gdzie pracowali przed wojną.

Wykształcenie

Stanisław Dubiski po zdaniu matury w Cieszynie, ukończył studia medyczne w Akademii Medycznej we Wrocławiu (1953). Wybrał pracę badawczą, a nie lekarską i doktoryzował się w dziedzinie mikrobiologii, na Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrze (1957).

W Polsce

Po ukończeniu doktoratu, pracował na Akademii Medycznej we Wrocławiu i w Zakładzie Mikrobiologii, Instytutu Immunologii i Terapii Doświadczalnej Polskiej Akademii Nauk również we Wrocławiu (1951–54), założonym przez światowej sławy polskiego immunologa, prof. Ludwika Hirszfelda. W tym czasie zajmował się zagadnieniami przeciwciał i możliwości ich transformacji w warunkach 'in vitro'. Następnie, w latach 1954-59 pracował w Zakładzie Mikrobiologii Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrzu-Rokitnicy. W latach 1959-1961 był kierownikiem Zakładu Serologii w Instytucie Hematologii w Warszawie.

Wielka Brytania

W 1959 roku przebywał na rocznym stypendium w Department of Pathology, University of Cambridge oraz w słynnym Lister Institute of Preventive Medicine w Londynie, gdzie pracował w dziedzinie immunologii przeciwciał. Lister Institute od 1905 r. został częścią University of London, ale obecnie jest instytucją wyłącznie wspierającą prestiżowe stypendia i fellowships w zakresie badań biomedycznych w Wielkiej Brytanii.

Kanada

W 1960 został zaproszony, przez poznanego w kręgach badawczych profesora z Toronto, na odbycie stypendium postdoktoranckiego (postdoctoral fellowship), w jego laboratorium. Rok później udało mu

się wy dostać żonę Annę (z d. Ryniewicz) ze zdominowanej przez komunistów Polski. W latach 1961-1963 przebywał na stypendium University of Toronto (regulacja i genetyka odpowiedzi immunologicznej).

W 1964 zdecydował się na pozostanie na emigracji w Kanadzie. W tym samym roku urodziła się jego córka Ewa. Początkowo był dyrektorem Laboratorium Immunologicznego, Toronto Western Hospital w Toronto, i równocześnie wykładał na University of Toronto. Przeszedł wszystkie szczeble kanadyjskiej kariery akademickiej, aż do stopnia profesora zwyczajnego (Full Professor) w Department of Medical Biophysics, Faculty of Medicine, w Department of Clinical Biochemistry i Department of Immunology (1963 – 1994). Był także Visiting Professor w Basel Institute of Immunology, w Bazylei, w Szwajcarii. W tym czasie torontoński ośrodek badań immunologicznych należał, między innymi z powodu jego badań, do wiodących na świecie. W tym czasie studiowali tam doktoranci z całego świata, szczególnie prowadząc badania w dziedzinie immunologii genetycznej. W latach 1982-83 był organizatorem i wykładowcą kursu dla polskich lekarzy uchodźców w Kanadzie, a w 1986 współorganizatorem VI Międzynarodowego Kongresu Immunologów w Toronto w 1986. Był promotorem prac doktorskich i magisterskich na University of Toronto. W 1989 zmarła na nieuleczalną chorobę, jego pierwsza żona, Anna.

SD w swoim autobiograficznym eseju wspomina zakres najważniejszych badań immunologicznych prowadzonych w jego zespole badawczym, na myszach i królikach. Przytaczamy w tym miejscu ich opis, podany przez niego samego, w jęz. angielskim:

After my arrival to Canada, we observed that C'5 component of complement that was present in several mice strains as MUB1 component was also present in several other mammalian species and designated as C'5 of the complement sequence.

We also studied the effect of transplantation of cells from very young and from mature rabbits into very young rabbits and found that they behaved differently.

We also found that there is a linkage disequilibrium and that pairs of gametes have different chances of expressing themselves depending on their genetic composition.

We also studied, using a new technique of double immunofluorescent antibodies, the developments of immune cells in rabbit ontogenesis.

Profesor Dubiski także stwierdził, że w tym czasie studiowało lub było zatrudnionych podczas studiów podyplomowych i post doktorskich, wielu badaczy z różnych krajów, w tym z Europy, Izraela, Meksyku, Indii i z Chin. Świadczyło to o światowej renomie immunologicznego ośrodka badawczego na University of Toronto.

Stanisław Dubiski był człowiekiem skromnym, otwartym na wszystkich, o łagodnym usposobieniu, gościnnym i z dużym poczuciem humoru. Ostrożny i wyważony w ocenach, jednocześnie wiele wymagał od siebie. Lubił swoją pracę, zarówno badawczą jak i w różnych organizacjach. Był też człowiekiem wielkiej kultury osobistej i wiedzy, nie tylko w swojej dziedzinie. Będąc zapalonym czytelnikiem książek,

korzystał przy ich czytaniu z pomocy innych i z mediów elektronicznych, kiedy w ostatnich latach wzrok odmówił mu posłuszeństwa.

Profesor Stanisław Dubiski przeszedł na emeryturę w 1994, ale nie była to typowa emerytura, lecz nowa praca w środowisku polonijnym, jak również jako tłumacza książek popularno-naukowych. Był też wykładowcą w School of Continuing Studies, University of Toronto (m.in. cykl p.t. *Operas of Poland*).

Publikacje naukowe, publicystyka oraz tłumaczenia

Profesor Stanisław Dubiski był autorem, współautorem lub wydawcą 134 publikacji naukowych (w językach: polskim, angielskim i francuskim) oraz licznych referatów na zjazdach i konferencjach naukowych. Współautor książki *Immunogenetics* i redaktor książki *The Rabbit in Contemporary Immunological Research*.

Autor ok. 300 artykułów popularno-naukowych i naukowych o tematyce muzycznej m.in. w takich pismach jak *Związkowiec* (Toronto), *Głos Polski* (Toronto), *Przekrój* (Kraków), *Ruch Muzyczny* (Warszawa). W latach 1986-89 (wspólnie z Anną Dubiską) opublikował ok. 150 mini-felietonów *Pigułki Polish Canadian Action Group* w polonijnej prasie w Kanadzie.

Był sprawnym tłumaczem, z jęz. angielskiego na jęz. polski, szeregu książek popularnonaukowych i poradników medycznych (m.in. o fizjologii mózgu, żywieniu i cukrzycy oraz chorób serca). Największym jego osiągnięciem jako tłumacza, było tłumaczenie monumentalnej monografii biograficznej p.t. *Patton – geniusz wojny* amerykańskiego autora Carlo D'Este (tytuł oryginału: *Patton. A Genius of War* – 1995), o generale amerykańskim George S. Patton.

Był erudytą, znawcą kultury i sztuki, ale jego pasją była opera i muzyka. Na podstawie swojej niezwyklej wiedzy opublikował w formie książkowej, bogato ilustrowany zbiór felietonów publikowanych na łamach *Ruchu Muzycznego* w latach 1999-2005. Książka *Opera pod lupą* ukazała się w Wydawnictwie Uniwersytetu Warszawskiego w 2012. Książka ta według autora nie była przewodnikiem operowym, ale oferowała następny krok wtajemniczenia: spotkania z bohaterami oper, budowanie ich portretów psychologicznych i zrozumienie motywów postępowania, a także spotkania z kompozytorami i z plejadą wykonawców.

Lista jego najważniejszych publikacji:

Mark B. Zaleski, Stanisław Dubiski, Edward G. Niles and Roger K. Cunningham – *Immugenetics*, Pitman, Boston, 1983, 514 stron.

Stanisław Dubiski (red.) – *The Rabbit in Contemporary Immunological Research*, Longman Scientific & Technical, Toronto, 1987, 207 stron.

Stanisław Dubiski – *Opera pod lupą*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, 282 stron. Tłumaczenie z jęz. angielskiego:

Carlo D'Este – *Patton Geniusz Wojny*, przełożył Stanisław Dubiski, Wydawnictwo Zysk i S-ska, Poznań, 2002. 934 strony.

Członkostwo w organizacjach naukowych, profesjonalnych i innych

Profesor Stanisław Dubiski był członkiem wielu towarzystw naukowych - polskich, brytyjskich, amerykańskich kanadyjskich i międzynarodowych: Polskiego Towarzystwa Mikrobiologów, British Society of Immunology, New York Academy of Sciences, American Association of Immunologists, Canadian Society of Immunologists (członek Zarządu w latach 1969-1971, wiceprezes 1971-1973, prezes 1973-1977), International Union of Immunological Societies, Canadian Committee of International Union of Immunological Societies.

Był też wiodącym członkiem organizacji wspierających działania na rzecz ośrodków naukowych słowiańskich, takich jak Komitet Permanent Chair of Polish Culture, Canisius College, Buffalo, NY oraz Committee of the Ernest Witebsky Chair, University of New York State at Buffalo.

Był przez wiele lat, członkiem i wspierał działalność Salonu Poezji, Muzyki i Teatru w Toronto, prowadzonego przez znaną aktorkę scen polskich Marię Nowotarską. Długoletni członek zarządów, jako starszy doradca, Instytutu Naukowego im. Oskara Haleckiego w Kanadzie, a wcześniej Oddziału Ottawskiego Polskiego Instytutu Naukowego w Kanadzie.

Odznaczenia i nagrody

Za swoją działalność literacką otrzymał prestiżową Nagrodę Fundacji im. Alfreda Jurzykowskiego w Nowym Jorku, w 1996. Odznaczony medalem *Sursum Corda* przez Konsul Generalnego RP w Kanadzie, w 1999.

Rodzina

Stanisław Dubiski pojął za żonę Annę de domo Ryniewicz. W 1964 urodziła się im córka Ewa (zameżna za G.T. Taylor). Miał jedyną wnuczkę, Alyson Taylor. Na Powązkach w Warszawie znajduje się grobowiec rodzinny, w którym spoczywa jego bohaterski dziadek, gen. Filip Stanisław Dubiski, rodzice i pierwsza żona Anna., zmarła w 1989. Po trzynastu latach życia jako wdowiec, Stanisław poślubił przyjaciela rodziny, Renatę Jentys z Ottawy, architektka, która była Chief Urban Planner and Designer w National Capital Commission. Stanisław przeniósł się wtedy do Ottawy, gdzie rozpoczęli wspólne życie.

Bibliografia

Stanisław Roman Dubiski – *My life*, maszynopis w jęz. angielskim, Ottawa 2018.

Aleksander Maciej Jabłoński – *Stanisław Roman Dubiski, M.D., D.Sc. (Medicine)* - Eulogy, Ottawa 2020.

Aleksander Maciej Jabłoński - *Wspomnienie - Słowo Pożegnalne dla ś.p. Prof. dr med. Stanisława Dubiskiego*, 16/06/2020, Ottawa, Ontario, Canada, <http://halecki.org/zmarl-wybitny-przedstawiciel-polonii-ottawskiej-i-kanadyjskiej-s-p-prof-dr-med-stanislaw-roman-dubiski-1929-2020/>

Józef Dubiski (1895-1977) – *Pamiętniki – Wspomnienia*, maszynopis, Toronto 1976.

Polacy w Kanadzie – Słownik biograficzny Polonii kanadyjskiej 2006, The W. Reymont Foundation, J. Kozak i T. Piwowarek - Biogram Publishing, Mississauga, 2006, (Biogram Stanisława Dubiskiego, str. 93).

Agata i Zbigniew Judyccy – *Polonia – Słownik biograficzny*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000 (Biogram Stanisława Romana Dubiskiego, str.64).

Grób rodziny Dubiskich na Powązkach w Warszawie
(Fot. N.N. Forum Dyskusyjne – Wielkopolskie Towarzystwo Genealogiczne GNIAZDO)

Fotografie

Prof. dr Stanisław Roman Dubiski – podczas pobytu na Florydzie, USA, ok. 2014 (fot. dr arch. Jacek Czapiewski).

Grób rodziny Dubiskich na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie (po odnowieniu) (fot. N.N. ze strony Forum Dyskusyjnego Wielkopolskiego Towarzystwa Genealogicznego GNIAZDO - <http://www.wtg-gniazdo.org/forum/viewtopic.php?p=85417>).

/AMJ/

© Oskar Halecki Institute in Canada 2020